

ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS INICIATYVŲ LIETUVOJE TENDENCIJOS

Adelė Astromskienė¹, Rūta Adamonienė²

¹Lietuvos žemės ūkio universitetas, Lietuva, adastra@delfi.lt

²Kauno technologijos universitetas, Lietuva, ruta.adamoniene@ktu.lt

Anotacija

Straipsnis parengtas įmonių socialinės atsakomybės (ISA) iniciatyvų raidos Lietuvoje tyrimo pagrindu. Tyrimo objektas ISA iniciatyvas Lietuvoje įtakojančios veiksniai. Tyrimo temos aktualumas grindžiamas verslinės veiklos strateginių pokyčių tendencijomis, susietomis su Pasaulinio susitarimo principų įgyvendinimu.

Straipsnio tikslas – atskleisti ISA iniciatyvas įtakojančius veiksniai, apibūdinant jų įtaką verslo sektoriaus vystymosi tendencijoms.

Tyrimo metodologija grindžiama holistiniu požiūriu į ISA iniciatyvas, traktuojant jas kaip vientisos determinuotos visuomenės sistemos sudėtinę dalį, įtakojamą ne tik visuotinių globalizacijos, bet vietinių lokalių veiksmų. ISA iniciatyvas įtakojančių veiksmų identifikavimui panaudoti fenomenografijos bei fenomenologijos metodai, veiksmų reikšmingumo įvardijimui – požymių sisteminimo, kategorizavimo bei apibendrinimų metodai.

Straipsnyje pateikiama ISA principų taikymą įmonės veikloje ir jos valdyme įtakojančių veiksmų sistema, apibūdinamos atskiros Europos verslo tobulumo modelio sisteminės grupės bei jų reikšmingumas įmonės veiklos rezultatams, žmogiškųjų išteklių valdymui.

Raktiniai žodžiai: darnus vystymasis, EESRK, ISA, socialinė atsakomybė, vertybės.

Įvadas

Pastarojo dešimtmečio pasauliniai klimatiniai, ekonominiai, technologiniai bei socialiniai pokyčiai verčia žmoniją susimąstyti ne tik dėl vartojimo bei gyvenamosios aplinkos, bet ir dėl išlikimo. Pasaulinės ekonomikos ir finansų krizės, nepalaužiamas gamtos išteklių mažėjimas, aplinkos kokybės blogėjimas, maisto saugumo užtikrinimo problematika - tai tik maža dalis dabartinės visuomenės egzistencijos probleminių klausimų, susijusių su kiekvieno ūkinio bei socialinio subjekto veikla. Jie aktualūs ir Lietuvoje.

Nagrinėjant Lietuvos situaciją, matoma, kad yra tik pradėdama skatinti ir populiarinti ISA idėjas. Kol kas mūsų šalyje įmonių socialinė atsakomybė nėra plačiai žinoma, universitetuose tik imamos kurti mokymo programos, susijusios su socialinės atsakomybės skatinimu, verslo sektoriuje tik imama kalbėti, kas yra socialiai atsakingo verslo idėja.

Tyrimo tikslas – atskleisti įmonių socialinės atsakomybės (ISA) iniciatyvas įtakojančius veiksniai, apibūdinant jų įtaką verslo sektoriaus vystymosi tendencijoms.

Tyrimo temos aktualumas grindžiamas verslinės veiklos strateginių pokyčių tendencijomis, susietomis su Pasaulinio susitarimo principų įgyvendinimu.

Tyrimo metodologija grindžiama holistiniu požiūriu į ISA iniciatyvas, traktuojant jas kaip vientisos determinuotos visuomenės sistemos sudėtinę dalį, įtakojamą ne tik visuotinių globalizacijos, bet vietinių lokalių veiksmų. Nežiūrint į tai, kad darnaus vystymo, įmonių socialinės atsakomybės klausimais gausu tiek mokslinių, tiek populiariųjų publikacijų, studijų, ataskaitų bei analizių, daugelyje jų aptariami bei analizuojami tik atskiri iniciatyvas įtakojančios veiksniai.

Rengiant šį straipsnį ISA iniciatyvų kitimo tendencijų identifikavimui panaudoti fenomenografijos bei fenomenologijos metodai, veiksmų reikšmingumo įvardijimui – požymių sisteminimo, kategorizavimo bei apibendrinimų metodai.

Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų teisinės prielaidos

Daugelyje Europos Komisijos su darniąja plėtra susijusių dokumentų pabrėžiama, kad integruotas darnios verslo plėtros politikos įgyvendinimas aplinkos apsaugos, verslo, technologijų srityse skatina atsakingą požiūrį į verslinės veiklos procesus bei rezultatus, aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimą, konkurencingumo didinimą, inovacijų taikymą bei naujų darbo vietų kūrimą. 2006 m. atnaujintoje ES tvaraus vystymo strategijoje tarp kitų tvaraus vystymosi išpareigojimų akcentuojamas socialinio dialogo bei įmonių socialinės atsakomybės stiprinimas, privačiojo bei viešojo sektorių partnerystės skatinimas, bendradarbiavimo ir bendros atsakomybės, už tvarus vartojimo bei gamybos užtikrinimas (ET 10917/06,

2006). Kaip pastebi R. Alas (2009), V. Grybaitė (2008), V. Jusčius (2007, 2008) J. Ruževičius (2007), , ir kiti autoriai šie tvarios vadybos aspektai yra ne tik kokybės vadybos įmonėje sudėtinė dalis, bet ir atspindi organizacijos kolektyvo strateginius siekius, darbuotojų tarpusavio santykius, jų požiūrį į veiklos rezultatus bei santykius su vartotojais.

Jau 2005 m. kovo mėn. pavasario Vadovų Taryboje Komisija pripažino, kad ĮSA „gali tėti pagrindinis vaidmuo užtikrinant tvarų vystymąsi ir tuo pačiu didinant Europos naujovių potencialą ir konkurencingumą“ (KOM(2005) 24 p.). Europos Bendrijų Komisijoje 2007 metais patvirtintoje Žaliojoje knygoje dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais pabrėžiama, kad dabartinė „rinkos yda – tai tokia padėtis, kai rinkose visiškai (pvz., aplinkos turtas viešųjų gėrybių pavidalu) arba nepakankamai atspindima „tikroji“, arba socialinė, ekonominės veiklos kaina“ (KOM(2007) 140, p. 3). Žaliojoje knygoje kiekviena valstybė narė raginama įnešti savo indėlį svarstant įmonių socialinės atsakomybės klausimus.

Darna vystymo plėtros ataskaitose yra pastebėjimų, kad daugelio šalių pastangos tiesiogiai reikalauti iš įmonių prevencinių aplinkos apsaugos priemonių diegimo pagal ISO standartus nebuvo pakankamai sėkmingos. Europos Komisija ir šalių vyriausybės ieškojo būdų kaip skatinti tokių priemonių diegimą teisiniais reikalavimais. Europos Bendrijų Komisijos dokumente „Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimas paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu“ pastebima, kad Europai neužtenka paprastų verslo įmonių, jai reikia socialiai atsakingų verslo įmonių, kurios prisiimtų savo atsakomybės dalį už Europos reikalų būklę. Socialiai atsakinga įmonė gali įgyti konkurencinio pranašumo užsitikrindama gerą įvaizdį, o tai ypatingai domina vartojimo prekių sektoriaus įmones.

Komisija ragina Europos įmones „judėti sparčiau“ ir didinti savo išsipareigojimą ĮSA. Tokiu būdu Komisija yra pasiryžusi kurti palankesnę aplinką visiems ĮSA dalyviams ir kartu su visomis suinteresuotosiomis pusėmis nagrinėti ĮSA potencialą siekdama užtikrinti Europos visuomenės vystymąsi. (KOM (2006) 136).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) 2006 m. gruodžio 15 d. išreikšta oficiali nuomonė dėl Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimo. Šiame dokumente išreikštas Europos Komisijos siekis paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu. EESRK išvadose akcentuojama, kad ĮSA – Europos socialinio modelio sudedamoji dalis, atspindinti pačios Europos Sąjungos vertybes. Verslinės veiklos požiūriu ĮSA yra savanoriška praktika, padedanti užtikrinti darbo teisę ir nacionalinę socialinę teisę ir tarptautines darbo normas. Europoje sukaupta nemažai patirties, susijusios su darniu vystymusi ir ĮSA (EESRK SOC 244, 2006). Socialiai atsakingos įmonės yra labai palanki terpė diegti naujoves ir plėtoti paramą kūrybinei veiklai. Jų prekės ir paslaugos yra kokybiškesnės ir klientai jas labiau vertina. Jos taip pat gali įgyti lyginamąjį pranašumą. Dokumente pabrėžta, jog Europos Komisija mano, kad Europos įmonės visur, kur jos plėtoja savo veiklą, privalo veikti atsakingai, laikydamosi ES vertybių ir pripažintų tarptautinių normų, ypač susijusių su orumo nežeminančio darbo reikalavimais. Pritardamas šiai nuostatai, EESRK ragina Europos tarptautinio verslo įmonių socialinius partnerius dalyvauti tarptautiniame socialiniame dialoge sudarant tarptautinius pagrindų susitarimus dėl ĮSA. Naujųjų valstybių narių įmonės, veikusios skirtingomis ekonominėmis ir kultūrinėmis sąlygomis, gali daug ko pasimokyti iš įmonių, esančių panašiuose senųjų valstybių regionuose, patirties.

Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų strateginės nuostatos

Europos Bendrijų Komisijos požiūriu ĮSA yra savanoriška iniciatyva, įgyvendinama nepriklausomai nuo Bendrijos teisyno, kuris išlieka pagrindu, reguliuojančiu socialinius (darbo teisės), visuomeninius (vartotojo teisės) ir aplinkosauginius (aplinkos teisės) aspektus. ĮSA pagal apibrėžimą yra savanoriška, nepriklausoma nuo įstatymo veikla, ji paklūsta teisei, kartu peržengdama jos taikymo srities ribas.

Įmonių vadovai ir kiti pagrindiniai suinteresuoti subjektai, įskaitant darbuotojų organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas, yra raginami aktyviai dalyvauti kartu su politikais skubiai svarstant tvariam vystymuisi būtinas aplinkosauginės, ekonominės bei socialinės politikos kryptis bei imtis ambicingų komercinių veiksmų, kurie neatneša greito finansinio rezultato, tačiau stiprina Europos konkurencingumą ir padeda įgyvendinti aktualius strateginio vystymosi siekius: įdarbinti nepalankioje socialinėje padėtyje esančius asmenis, mažinti taršos lygį, užtikrinti pagrindines žmogaus teises besivystančiose šalyse ir k.t. Viešajame sektoriuje bei verslinėje veikloje įmonių socialinės atsakomybės principų laikymasis laiduoja įmonių, organizacijų socialinės ir aplinkosauginės atsakomybės stiprinimą, atskaitomybės darbuotojams, vartotojams bei visuomenei būtinumo suvokimą bei saugių, pažangių ir perspektyvių technologijų išmanymą.

EESRK dokumentuose akcentuojamas glaudus Lisabonos strategijos, tvaraus vystymosi ir ĮSA ryšys. Įgyvendinant šias strategijas esminis vaidmuo skiriamas viešosios valdžios institucijoms, kurios nustato palankiausią aplinką vystymuisi ir naujovėms makroekonominio lygmeniu diegti kaip ir užtikrina ĮSA iniciatyvų sklaidą mikroekonominiame, t.y. įmonių, organizacijų lygmenyje.

Makroekonominiame lygmenyje, socialinių ir aplinkos problemų sprendimas skatina naujų veiklos sektorių atsiradimą ir plėtojimą, kurie savo ruožtu sudaro sąlygas vystyti ekonomiką ir kurti naujas vartojamąsias vertes bei darbo vietas verslo įmonėse, t.y. tiesiogiai įtakoja pokyčius mikroekonominiame lygmenyje.

ĮSA principų taikymas mikroekonominiame lygmenyje įgalina šias iniciatyvas diegti visų tipų įmonėse, neišskiriant labai mažas, mažas bei vidutines įmones. ĮSA strategijoje dalyvauti gali ne tik akcinės bendrovės, bet visų tipų įmonės – individualios ir viešosios įmonės, savitarpio pagalbos bendrijos, amatininkų, gamintojų ir žemės ūkio kooperatyvai, bendros įmonės, socialinės ekonominės asociacijos, viešosios įstaigos ir pan. Kiekvienoje įmonėje nuo pat jos įsteigimo turėtų būti diegiamas ĮSA iniciatyvas skatinantis požiūris. Bet kurioje įmonėje ar organizacijoje žmogiškųjų išteklių valdymas numatant visą gyvenimą trunkantį mokymą ir pensinio amžiaus žmonių įdarbinimą užtikrina optimaliausią žmogiškojo kapitalo įmonėje panaudojimą ir sudaro sąlygas jauniems darbuotojams perimti vyresniųjų darbuotojų sukauptą patirtį, užtikrina tradicijų bei vertybių tęstinumą. Tokiu būdu ĮSA iniciatyvų sklaida skatina pažangių procesų plėtojimą ir atsakingo valdymo strategijas, prisideda prie tvaraus vystymo Europos ir pasaulio mastu. ĮSA proceso užtikrinimas padeda nuspėti galimus pavojus ir geriau valdyti krizes, arba visai jų išvengti, ypač piktnaudžiavimo atvejais ir valdant pramonės ar technologijų riziką. Pavyzdžiui, labai sumažėja nelaimingų atsitikimų, darbo vietose užtikrinus personalo saugą – tinkamai mokant ir instruktuojant darbuotojus ir padarius reikiamas investicijas. ĮSA praktika pasireiškia tuo, kad stipriai sumažėja reali ar spėjama rizika. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad kai kurios draudimo bendrovės į tai atsižvelgia, nustatydamos įmokų dydį, ir ragina finansų sektorių taip pat taikyti tokią praktiką.

EESRK nuomone įmonių socialinė atsakomybė yra Europos socialinio modelio sudedamoji dalis, kur įmonės traktuojamos ne kaip paprasčiausios kapitalo bendrovės ar sutarčių sudarymo įstaigos, bet kaip bendrijos, kuriose vyksta socialinis dialogas, puoselėjamos Europos Sąjungos vertybės. ĮSA yra svarbi ne tik įmonės vadovui, bet taip pat ir vadovaujančiam personalui bei visiems dirbantiesiems, ypač vykstant jų dialogui su išorės suinteresuotais subjektais. ĮSA iniciatyva neturėtų būti vien įmonės vadovo ir administracijos rūpestis. Tai dialogo su visais darbuotojais, verslo partneriais rezultatas ir ĮSA iniciatyvos įgyvendinimo sėkmė pasiteisinanti tik jei ji bus integruota į įmonės strategiją ir įgyvendinama visų įmonės dalyvių.

Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų masto Lietuvoje analizė

Lietuva, tapusi ES nare ir prisidedama prie Lisabonos strategijoje suformuluoto tikslo – kurti konkurencingą ir dinamišką žiniomis pagrįstą ekonomiką, grindžiamą darnia ekonomine plėtra, harmoningais santykiais tarp verslo, valdžios bei pilietinės visuomenės atstovų įgyvendinimo yra patvirtinusi ĮSA plėtros viziją bei jos įgyvendinimo prioritetines sritis. Tačiau įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvoms teisinės prielaidos buvo sukurtos Lietuvos psirengimo narystei ES laikotarpiu, t.y. 2003-09-11 LR Vyriausybei patvirtinus Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją. Sutinkamai su šia strategija ir kitais ĮSA iniciatyvas skatinančiais teisiniais aktais bei suvokdamos savo socialinę atsakomybę, Lietuvos įmonės savo noru prisiima papildomus įsipareigojimus tobulinti verslo praktiką, diegti modernias žmogiškųjų išteklių vadybos technologijas, diegia gamtos išteklius tausojančias technologijas, gamybos procesuose naudoja žmogaus sveikatai nekenksmingas medžiagas, kurdamos veiklos strateginius planus numato galimas neigiamas pasekmes gamtinei bei socialinei aplinkai, harmonizuoja darbo santykius bei aktyviai dalyvauja socialiniame dialoge.

Lietuvos verslo įmonės bei visuomeninės organizacijos vis dažniau verslinėje, komercinėje bei organizacinėje veikloje atsižvelgia į suinteresuotų dalyvių išreikštas pozicijas bei visuomenės lūkesčius, siekia užtikrinti skaidrų valdymą ir plėtodami etiškus santykius su partneriais, prisideda prie bendro teigiamo verslo klimato šalyje ir tarptautinėje erdvėje kūrimo. Tačiau Advokatų kontoros Baranauskas, Sesickas, Stukas ir partneriai | APEX LEGA darbuotojai 2007 metais atlikę su ĮSA iniciatyvų sklaida teisinių dokumentų bei atskirų iniciatyvų pobūdžio analizę, pastebėjo, kad skirtingi dokumentai ir programos kiekvienos srities tobulinimo klausimus sprendžia atsietai nuo kitų institucijų ir jų vykdomų priemonių, t.y.

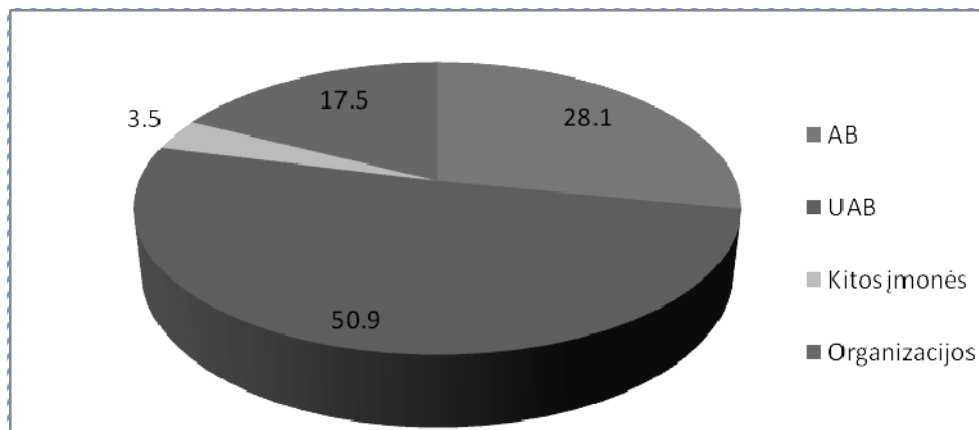
pasigendama institucinės politikos ir darbo koordinavimo principų bei priemonių vieningumo tarp įvairių valstybės institucijų ir žinybų.

Pastarųjų penkerių metų ĮSA iniciatyvų sklaidos tempai įgalina daryti tam tikrus apibendrinimus ir išskirti tam tikrus ĮSA iniciatyvų raidos Lietuvoje etapus (1 pav.).

I etapas	<i>Teisinės bazės sukūrimas</i>	
	2003 m.	LR Nacionalinė darnaus vystymosi strategija
II etapas	<i>ĮSA idėjų sklaida</i>	
	2004- 2005m.	Pranešimai konferencijose
	2005 m.	Nacionaliniai atsakingo verslo įmonių tinklo sukūrimas
III etapas	<i>ĮSA iniciatyvų sklaida</i>	
	2005- 2007 m.	Konferencijos, tematiniai seminarai, ĮSA patirties sklaida
	Nuo 2007 m.	Nacionaliniai atsakingo verslo apdovanojimai Narystė Pasaulinio susitarimo tinkle

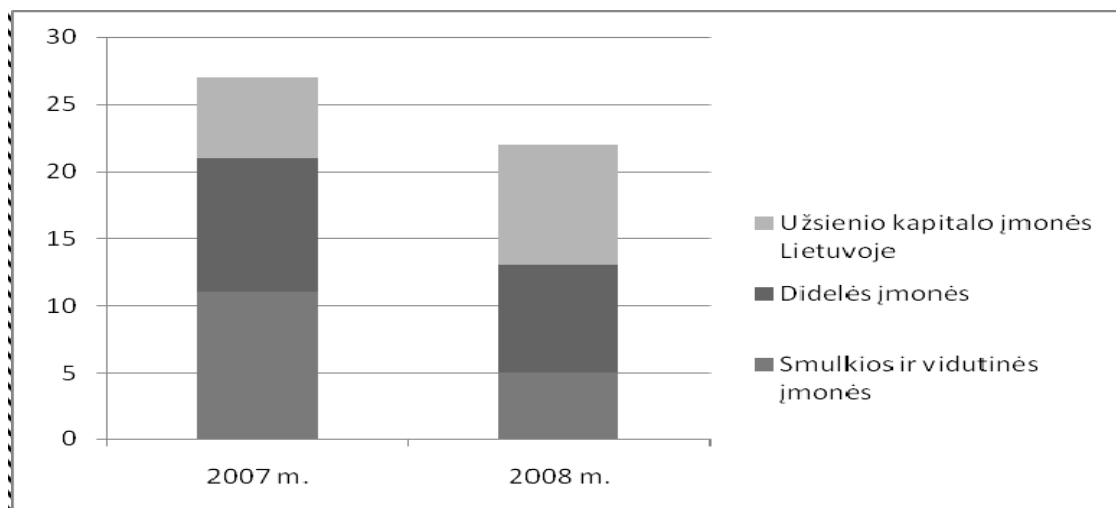
1 pav. Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų raida Lietuvoje

Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvų sklaidos Lietuvoje pradžia laikytini 2004 m. kai privataus verslo lyderėms kilo idėja įsteigti Nacionalinį atsakingo verslo įmonių tinklą. Jo steigėjomis 2005m. tapo 11 Lietuvos privataus verslo bendrovių ir verslo asociacijų: asociacija „Investors‘ Forum“, asociacija „NETA“, bendrovės Constructus, Berlin-Chemie Menari Group, Commercial Union Lietuva Gyvybės Draudimas, Danisco Sugar, Ernst&Young, Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN, Libros Holdingas, Lietuva Statoil bei Mažeikių nafta bei Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje (www.socmin.lt). Per pastaruosius 3 metus Pasaulinio susitarimo narių skaičius Lietuvoje išaugo 5 kartus - nuo 11 iki 57, kurių struktūra pagal įmonių formas pateikta 2 pav.

2 pav. Įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvas įdiegusių Lietuvos įmonių pasiskirstymas pagal įmonių formas 2008 m. pagal <http://www.socmin.lt/index.php?-1026539218>.)

ĮSA iniciatyvų sklaidos aktualumą bei populiarumą įrodo 2006 m. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kartu su Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje bei LR Aplinkos ir Ūkio ministerijomis inicijuotas Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo įsteigimas. Nacionalinis atsakingo verslo apdovanojimas – tai pirmoji tokio pobūdžio valstybės institucijų rengiama iniciatyva Lietuvoje, kuria siekiama skatinti įmones diegti socialinės atsakomybės principus savo veikloje bei kelti socialiai atsakingos veiklos įvaizdį. 2007 metų apdovanojimui paraiškas pateikė 27, 2008 m. - 22 Lietuvos įmonės. Pretendentų į nominacijas struktūra pateikta 3 pav.

3 pav. Pretendentų į Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimus Lietuvoje struktūra
 (pagal www.socmin.lt/index.ph; [www.lps.lt/usr_img/Pateiktu_paraisku_suvestine_VDI_info\(2\).doc.lt](http://www.lps.lt/usr_img/Pateiktu_paraisku_suvestine_VDI_info(2).doc.lt))

Pirmaisiais konkurso Nacionalinis atsakingo verslo apdovanojimui buvo įsteigtos trys Nacionalinis atsakingo verslo apdovanojimo nominacijos: *Metų darbovietės nominacija*, kuriai pateikta 17 paraiškų. *Socialiai atsakingos įmonės* – 15 paraiškų ir *Metų partnerio* nominacijai buvo pateikta 11 paraiškų. Kiekviena Apdovanojimo nominacija dar skirstoma į 3 kategorijas, išskiriant mažojo ir vidutinio verslo, didelės šalies įmones bei Lietuvoje veikiančios užsienio kapitalo įmones į atskiras kategorijas. Iš viso, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2007 metais – 43 paraiškos.

2008 metais iš dalies pakeistos nominacijos. *Metų darbovietės*, *Socialiai atsakingos įmonės*, *Metų bendruomeniškiausia įmonė* bei *Metų aplinkosaugos įmonė* nominacijoms gauti pateiktos 49 paraiškos, t.y. nežiūrint, kad konkurse dalyvavo 26 proc. mažiau įmonių, tos pačios įmonės pretendavo į kelias nominacijas.

Valstybės politika, palanki teisinė bazė, Nacionalinis atsakingo verslo apdovanojimais, narystė Nacionaliname atsakingo verslo įmonių tinkle, tarptautinių projektų darnaus vystymo bei įmonių socialinės atsakomybės kontekste vykdymas, gerosios patirties per seminarus ir konferencijas populiarinimas – tai priemonės skatinančios ĮSA iniciatyvų sklaidą Lietuvoje. Daugelis Lietuvos įmonių, nors ir nedeklaruoja ĮSA nuostatų laikymosi, tačiau atskirose veiklos srityse jų laikomasi, skatinant darbuotojus kelti kvalifikaciją, organizuojant dalį darbuotojų (šeimų) laisvalaikio, propaguojant sveikos gyvensenos aspektus, gerinant psichologinį klimatą darbe, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų bei skaidraus verslo principų. Tai iš esmės atitinka Europos verslo tobulumo modelio svarbiausius kriterijus, kurie plačiai naudojami Europos šalių viešojo sektoriaus įmonėse ir verslo organizacijose.

Išvados

1. Europos Komisijos su darniąja plėtra susijusiuose dokumentuose – tvaraus vystymo strategijoje, žaliojoje knygoje, darnaus vystymo plėtros ataskaitose, kituose dokumentuose – pabrėžiama, kad integruotas darnios verslo plėtros politikos įgyvendinimas aplinkos apsaugos, verslo, technologijų srityse skatina atsakingą požiūrį į verslinės veiklos procesus bei rezultatus, aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimą, konkurencingumo didinimą, inovacijų taikymą bei naujų darbo vietų kūrimą, akcentuojant socialinį dialogą bei įmonių socialinės atsakomybės stiprinimą, privačiojo bei viešojo sektorių partnerystės skatinimą, bendradarbiavimą ir bendrą atsakomybę.
2. EESRK dokumentuose akcentuojamos strategijos esminis vaidmuo nustato palankiausią aplinką vystymuisi ir naujovėms tiek makroekonominiu, tiek ir mikroekonominiu lygmeniu, įgyvendinant bei integruojant ĮSA iniciatyvą į įmonės strategiją.
3. ĮSA iniciatyvos raidoje skiriami trys pagrindiniai etapai: 1) 2003-2004 m. – teisinės bazės sukūrimas; 2) 2004-2005 m. – ĮSA idėjų sklaida; 3) 2005-2007 m. – ĮSA iniciatyvų sklaida. Per pastaruosius 3 metus Pasaulinio susitarimo narių skaičius Lietuvoje išaugo 5 kartus – nuo 11 iki 57 įmonių, kurių veikloje diegiami socialinės atsakomybės principai bei keliamas socialiai atsakingos veiklos įvaizdis.

Literatūra

1. Adamonienė, R; Andriuščenka, J. (2007) The study of the methodology of strategic management appliance for small-scale entrepreneurship // The 4th international scientific conference "Business and management 2006". The 14th international scientific conference "Enterprise management: diagnosis, strategy, efficiency". Selected papers. Vilnius : Technika., p. 223-230
2. Atnaujinta ES Darnaus vystymosi strategija. (ET 10917/06, 2006). Briuselis, 2006 06 26. <http://www.am.lt/VI/index.php#a/6218>. (2009 02 19)
3. Bendri veiksmai augimui ir užimtumui skatinti. Bendrijos Lisabonos programa. Komisijos Komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui. KOM(2005) 330. Galutinis. Briuselis, 2005.7.20. http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/COM2005_330_lt.pdf (2009-02-19)
4. Europos Ekonomikos ir Socialinių Reikalų Komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimas – paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu. SOC/244. Įmonių socialinė atsakomybė., Briuselis, 2006 12 15. <http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=lt> (2009 01 23)
5. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Socialinės sanglaudos: sukonkretinti Europos socialinio modelio turinį. SOC/237 (2006). http://www.socdialogas.lt/upload_docs/files/ (2009-02-25)
6. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Augimo ir užimtumo partnerystės įgyvendinimas paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu“. KOM(2006) 136 galutinis. Briuselis, 2006 03 29. <http://www.socmin.lt/index.php?259269618> (2009 02 19)
7. Grybaite, V. and M. Tvaronavičienė (2008). 'Estimation of sustainable development: germination on institutional level', *Journal of Business Economics and Management*, vol. 9(4), pp. 327-334.
8. Įmonių socialinė atsakomybė. (2006) Darbo ir socialinių tyrimų institutas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos Trišalė taryba, Vilnius
9. Jusčius, V. (2007). Corporate Social Responsibility ant Sustainable Development// Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Nr. 44 p. 35–44.
10. Juscius, V. and V. Snieska (2008). 'Influence of Corporate Social Responsibility on Competitive Abilities of Corporations', *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*(3), pp. 34-44.
11. Jusčius V. (2007) Verslo socialinės atsakomybės teorijų raida// *Ekonomika*, Nr. 78., p. 48 – 64.
12. Lietuvos Respublikos teisinės bazės analizė dėl įmonių socialinę atsakomybę skatinančių ir trukdančių veiksnių. (2007) Advokatu kontora Baranauskas, Sesickas, Stukas ir partneriai.
13. Nacionalinis socialiai atsakingų įmonių tinklas. <http://www.socmin.lt/index.php?-1026539218>. (2009-02-20)
14. Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo paraiškų suvestinė. [http://www.lps.lt/usr_img/Pateiktu_paraisku_suvestine_VDI_info\(2\).doc](http://www.lps.lt/usr_img/Pateiktu_paraisku_suvestine_VDI_info(2).doc) (2009-02-20)
15. Ruzevicius, J. and D. Serafinas (2007). 'The Development of Socially Responsible Business in Lithuania', *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*(1), pp. 36-43.
16. Socialiai atsakingos įmonės Lietuvoje. <http://www.socmin.lt/index.php?1677521490>. (2009-02-20)
17. Uebius, U. and R. Alas (2009). 'Organizational Culture Types as Predictors of Corporate Social Responsibility', *Inžinerine Ekonomika-Engineering Economics*(1), pp. 90-99.
18. Žalioji knyga dėl rinkos priemonių, taikomų aplinkosaugos ir susijusiais politikos tikslais. KOM(2007) 140 galutinis. Briuselis, 2007 03 28. [http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/whats_new/COM\(2007\)140_lt.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/whats_new/COM(2007)140_lt.pdf) (2009 02 20)

TENDENCIES OF ENTERPRISE SOCIAL RESPONSIBILITY INITIATIVES IN LITHUANIA

Adele Astromskiene, Ruta Adamoniene

Summary

The article is prepared on the basis of the research on the development of enterprise social responsibility (ESR) initiatives in Lithuania. The object of the research – factors influencing ESR initiatives in Lithuania. The topicality of the theme of the research is grounded on the tendencies of strategic changes of commercial activity connected with the implementation of Global agreement principles.

The purpose of the article is to reveal factors influencing ESR initiatives when characterizing their influence upon the tendencies of commercial sector development.

The methodology of the research is grounded on the holistic approach towards ESR initiatives treating them as a constituent of the solid determined public system influenced not only by general globalisation factors but by the local ones as well. For the identification of factors influencing ESR initiatives the methods of phenomenography and phenomenology were used. For the naming of the significance of factors the methods of the filing, ranking and generalization of features were used.

The system of factors influencing the application of ESR principles in the activity and management of enterprises is presented in the article. Special systematic groups of the European business improvement model as well as their significance for the results of enterprise activity well as for the management of human resources are described in the article.

Keywords: harmonious development, European Economic and Social Committee, ESR, social responsibility, valuables.